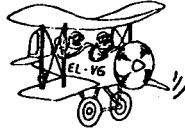

GENSCHEN WOORDE EN UITDRUKKINGEN
Deel XII

Raak, raak,
nen twiedekker!

Gentse woorden
& Uitdrukkingen

Bijien gheschikt...
en oetiekenol deur

Eddy Levis & Gill. Van Geert

Ik sla de noagel op de kop

Syn.: "Ik ben der op; 'k zat er bal op": ik heb juist geraden.

Mijn wijf es een echte pekeltve

Syn.: "'t Es een tange van een wijf, ne ransel, een vuile teve (teef = wijfjes-hond), een canoalde (< Fr.: "canaille": uitschot, kraapul), een kwaad wijf es een duurnhoage (helle) in huis, zelden vindt men een oud wijf zonder knorren en gekijf; tiere, schreeuwe en kijve es den oard van êwe wijve."

"Rook, stank en kwaed wijf,
dryven den man uit zyn huis"

(Spreekwoorden, 56, 1852)

"Die een quae wijf heeft,
't is een quae plaeghe.
Alst iuyst niet wel en gaat,
werde ick gheslaeghen."

(Horenbault, 1608)

*"Een quaet wyf is een groot kruys,
en een groot gekyf in huys."*

(Hemelmaanden, aug. 1698)

*"Een dak dat lekt en quaede wyven
die kunnen goede mans verdryven."*

(Spreekwoorden, 56, 1852)

Hij hangt zijn hekke naar de wind

Zie uitleg bij plaat 1 en 38: "Hij hêwd zijn vlegge noar de wind" en "Hang moar ons vlegge noar de wind."

Hij val were uit de lucht

Syn.: "Hij weet were van tuuten of bloaze (van niets), hij val were uit den hemel": hij weet van niets.

't Zal giene huugvlieger worde

Syn.: "'t Zit nie vele in; 't zal nie vet worde; Hij hee een huufd gelijk een zifte; van ne kassei keunde gienen bouillon trekke (gien soepe koke), 't es maar een dutske, 't zal nie vele worde, dat zal potîrde worde, 't es maar ne student van mijn uure (kloefen, kluute, van thalverdrije donker.": je moet je niet te veel van zijn (haar) toekomst voorstellen.

Mijne kameroad werkt mee zijn elleboges

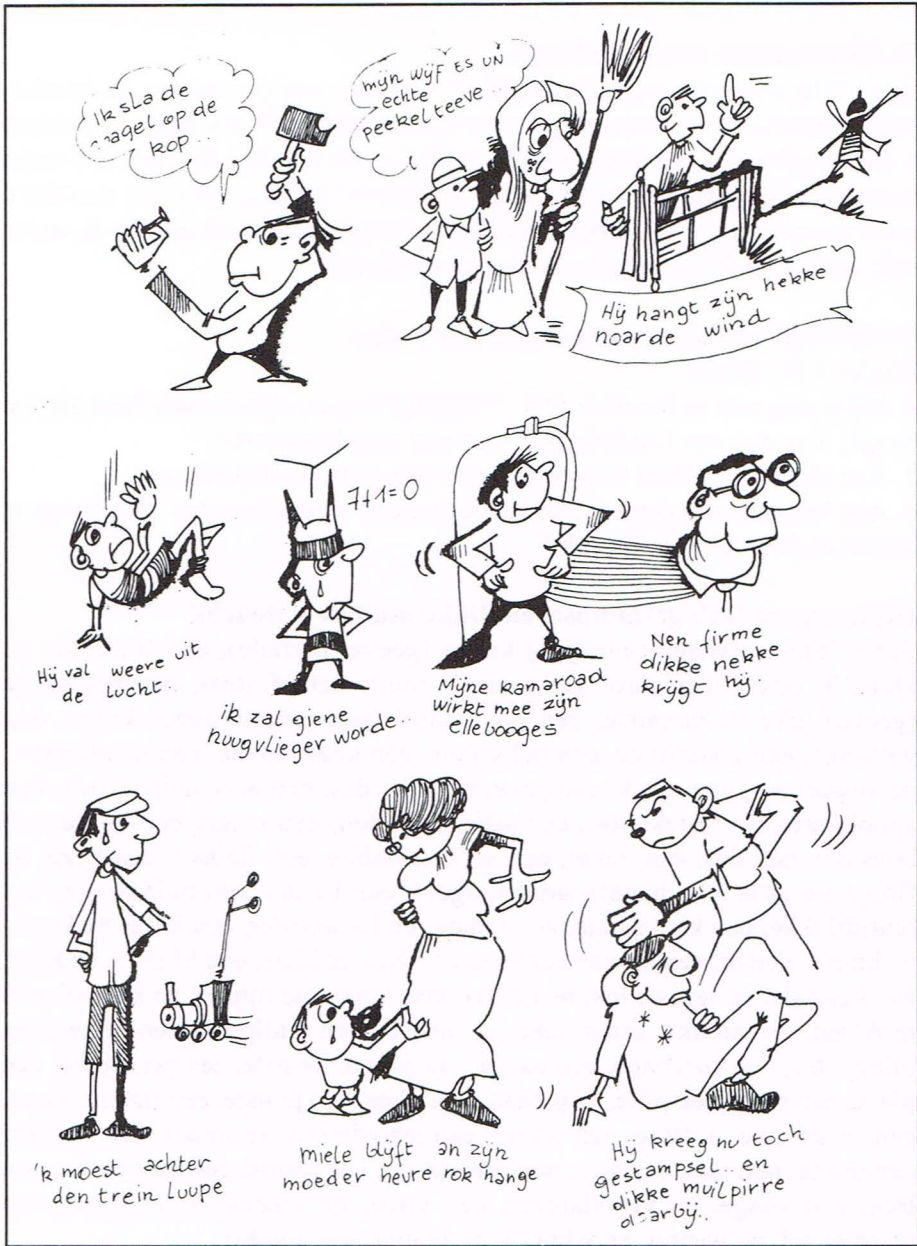
1. De omstanders of zijn medestanders opzij drukken om een goede plaats te hebben.

2. Kan ook betekenen: hij drinkt veel. Syn.: "Hij drinkt (zuipt) gelijk een sponse, ne Zwitser, een bieste, nen tempelier, een koe woater, drijnke dadde van Ons Hiere (God) nie mier en weet, drijnke teege de muure op, anders nie en doen dan drijnke en schijnke, drijnke teege de pennijnk zestiene."

Tegen de penning zestien: tegen een zeer hoge interest, zeer duur; van daar: liegen, drinken, spelen, enz... tegen den penning zestiene: geweldig liegen, drinken, spelen. "t Es ne gruuten dronkoard, hij kan zuipe gelijk een gootgat, gelijk een zwijn, hij zoed'em ziek zuipe." Zie ook verder bij plaat 23: "Hij ken ze nie vol of nie leeg zien stoan, 't es boaske-altijd-zat."

Ne firme dikke nek krijgt hij

Syn.: "Een windbloaze, een siekeepulle (< Fr. Chiqué: verlakkerij, smoesje, doen alsof), een dikke bloaze, nen blageur, nen blageurder, nen blageerder (< Fr.: blague: bluf, opschepperij, gezwets, flauwe kul), een blage, nen blageverkuuper, nen blagemoaker, ne stoefer, een stoeferigge, ne stoefkluut, een stoefkonte, 't es iene mee veel stoeferije, hij hee 't huuge in 't huufd, en

Plaat 17.

liege in de zak (hij is verwaand, maar nietsbezittend), Grand chique, petit noble vive la crotte!, hij goat (luupt) mee 't huufd in de wind (locht)": het is een aansteller.

'k Moest achter den trein luupe

Syn.: "Hij hee woater in zijne kelder". Gezegd omdat men dan de broeks-
pijpen opstroopt. "Goade gij martiko's goan vangen?" Dit gezegde hebben
wij overgehouden aan ons koloniaal verleden. De blanken droegen in Kongo
korte broeken, jaagden en er waren "martiko's" (apen). "Hij goa martiko's
goan vangen" werd niet alleen gezegd van iemand met te korte broek, maar
ook van iemand met te grote schoenen of laarzen.

Miele blijft an zijn moeder heure rok hange

Miele: < Fr.: Emile.

1. Hij is nog niet volwassen. Syn.: "Hij blijf nog an zijn moeder heur sleppe hange, 't es nog een kinderhuufd, 't es een moederskientse."
2. Aan moeders rokken blijven hangen: niet getrouwd geraken.
3. Aan iemands rok (kleed) hangen: iemand te vriend houden. "Hij hangt al joaren an Menier Pol zijn rok."

Hij kreeg nu toch gestampsel en dikke muilpirre doarbij

Syn.: "Een uurvoage (uurvijge) krijge (geeve, uitdiele), een soufflette, ne klets, 'k goa U een pirre geeve da U muile schief stoat, rammel krijge (geeve), d'er in rammele, een pak ransel (een rammelijnge) krijge, een vettijnge, een zwierijnge, een pekkijnge, een koaksmeete, nen tietaboaster, ne woafel, 'k goa u wa koeke geve, nen aberdas, nen accentcirconflex, een appoltoarte, een astekootse, een astie, nen atou, nen avous, een blafte, een bonkske, nen das, nen eekel, een ei, een flabbe, een fleinke, een flère, ne flitter, ne girla, een handfieste, handgeld, een harde, een holhuizeke, wat huufdflakke, een koaksmete, een koane, ne kastoander, een kèze, ne kegel, ne kinnebakslag, een kinnebaksmete, ne klak, ne klets, een klijnke, ne klop, een kokarde, ne lap, ne lek, ne lichter, een lijnke, ne lijnker, ne mospel, een mokhaat, een mokke, een muuke, ne mossel, een muilpirre, nen oester, een olienootse, een uurvoage, nen pardaf, ne pataat, ne paté, een pekkijnge, een pieze, een pirre, een pille, ne ploaster, ne plets, een puuste, een rammelijnge, een serone, ne silderee, een smete, een smoelpirre, ne smoes, een spekke, een toarte, nen toat, een tare, nen titaboaster, een tootse, een tootsteeke, nen trek, een voage, ne vievelamoer, een vijge, ne vreeuw, een vleitse, nen warmappel, ne wentel, ne wimbol, ne wintel, een zoadse.

Slaan: "Iemand sloan, op zijn muile (smoel, tote, verdommenesse,...) sloan, ene een blauw uuge (bont en blèw, kreupel, mank, duud, mee stokke) sloan, hij sloat er op gelijk op kaf (gelijk den duvel op Geerard), iemand sloan

Plaat 18.

veur duud, iene blêw en grêw sloan (: blauw en grijs), iemand sloan da't vier uit zijn uuge springt, dat hij zwart en blêw ziet, dan zijn tanden klettere, dat hij nie mier huurt of ziet, dat hij nog van God of zijn gebod ne mier weet, dat hij muurd en brand roept, dat hij kieruugt (: ogen op kiertjes, spleetjes krijgt), dat hij achter zijn moeder zal schrieme, dat hij hem beziect (: in zijn broek plast), da't bloed uit zijne neuze sprijngt (: geweldig slaan), sloan gelijk nen hond (: zonder mededogen, zodat hij roept en huilt), der op sloan dat 't hoar (de pluimen, 't stof) in de gebuure vliege."

Verder kent men nog de uitdrukking: "Iemand een peuterijngge (ranselijngge) geeve; hij hee van de suikerstok geproefd." en "hij gaf d'hem een kèze da't klonk gelijk geld (een belle), op zijn mutse krijge."

*"Maar Achilles, hem een Wafel teghen de tanden
douwende, dat hij van den Reuck op syn Gadt viel,
heeft hem daermede gherust gehouden."*

(Kraey-Haene, 104, 1856)

*"Want 'k zoe mijn hand op hulder tote legge,
'k ben e'k ik nog zoo gemakkelijk niet."*

(Het Weeuwke van de Muide, p. 8, II)

"Hij geeft mij daer een totsteke ofte caecksmete."

(Criminele processen - 1616)

Gij krijg ne slag van den hoamer

Syn.: "G'hêt nie vele ne meer te goed, U huishuur' es gevalle, ge zitter deure, ge valt in een huupke, ge zijt duudop, U pijp'e's verre'uit, ge zakt (sloat) hoast deur U kniens": ontzettend moe zijn.

Of nog: "ge valt omverre van de voak, mijn huufd valt veur mijn voete van moeite, ge keunt uit U uuge nie mier zien van moeite (van de voak), klein uugskes hèn (trekken), Uw uuge worde kleine, U uuge worde zuu stijf of ne (mutsoard)stok, hij kan zijn uuge nie mier open hêwe": vreselijke slaap krijgen.

'Tes gien weere om U schuunmoeder deure te joage

Syn.: "'t Es abominabel weere (< Fr.: abominable: vreselijk), 't es affreus weere (< Fr.: affreux: vreselijk), biestig weere, chagrijng weere (< Fr.: chagrin: verdriet), duuvelsweere, gien weere, gepeeperd weere, hondeweere, kwoa weere, labbersweere (: vuil onaangenaam weer), luulk weere, Meulesteedsch weere, miseroabel weere (< Fr.: misérable: armzalig), nijdig weere, onmenselijk weere, 't es parapluweere, schandoalig weere, schoeferjasweere (schoeferjas: nietdeug), toartenbakkersweere (als het dondert en

bliksem; toespeling op het gebak "donder en bliksem" ook gezegd als het sneeuwt), schoenmoakersweere (: aanhoudend regenweer), schrikkelijk weere, slecht weere, smirreg weere, stormweere, stormachtig weere, strontweere, straf weere, tempeestig weere, thuisblijversweere, triestig weere, verschrikkelijk weere, verwenst weere, vrieselijk weere, vuil weere, wried weere, 't es een weere veur achter de stove te kruipen, 't es een weere om in te schijten, 't es een weere om in Uw bedde te ligge, - om koeke te bakke, - om in Uw graf te kruipe, 't es een schandoal van een weere, 't es een weere van Ons Hierde moar 't es van zijn beste nie, me zijme beter zonder weere, 't Es gien weere veur Leo Broers deure te joage"; Leo Broers: Gents paraplu-fabrikant, uitgever van het "Gents woordenboek": het is geen weer om een hond door te jagen.
